

Het Moluks Historisch Museum

Nederland kent grote en kleine musea. Tot de laatste categorie behoort het Moluks Historisch Museum. Dit aan de rand van het centrum van Utrecht gelegen museum werd in 1990 geopend.

30

Het Moluks Historisch Museum werd door de Nederlandse regering aan de Molukse gemeenschap in Nederland aangeboden als 'levend monument', dat een beeld geeft van de geschiedenis van de Molukse bevolking. Daarnaast kan het dienen als stimulans voor de ontwikkeling van de Molukse kunst en cultuur.

Het museum heeft een permanente expositie, een ruimte voor wisselende tentoonstellingen, een bibliotheek en een theaterzaal. Ook het Moluks Historisch Archief is hier gevestigd.

Permanente expositie

De permanente expositie wil een antwoord geven op vragen als 'Hoe leefden de Molukkers in het voormalige Nederlands-Indië?', 'Waarom kwamen veel Molukkers in Nederland terecht?', 'Hoe leven ze in Nederland?'

De eerste Molukkers zijn in 1951 naar Nederland gebracht. De expositie gaat ook over de generaties Molukkers die daarna in Nederland opgroeiden.

"Juist met het oog op de toekomst is het goed de geschiedenis niet te vergeten. Deze tentoonstelling verhaalt hierover, maar geeft geen eindoordeel", staat er bij het binnentreden van zaal 1.

In deze zaal is een aantal gebruiksvoorwerpen, muziekinstrumenten en wapens uit vroeger eeuwen tentoongesteld. Daarmee wordt verwezen naar

de contacten tussen Nederland en de Molukken vóór de Tweede Wereldoorlog.

't Begon allemaal met de handel in kruidnagelen door de VOC. Al lang vóór het ineensinken van de kruidnagelenmarkt waren Molukkers in dienst getreden eerst van de VOC en daarna van diens opvolger, de Nederlandse staat. Ze werkten als ambtenaren, leerkrachten en soldaten. De laatste grote opstand van de Molukkers tegen de Nederlanders vond plaats in 1871, onder de leiding van Pattimura. Vanaf het einde van de negentiende eeuw namen de Molukkers in grote aantallen dienst in het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (KNIL).

Wanneer Molukkers in dienst bij het KNIL kwamen, moesten ze bijna altijd hun geboortegrond verlaten, omdat het leger in de gehele Indonesische archipel werd ingezet om gebied te veroveren of opstanden te voorkomen. De Molukkers woonden dan met hun gezin in kazernes en koesterden de herinneringen aan thuis. Het zijn deze herinneringen die in de eerste zaal zijn tentoongesteld.

Een kapmes, een mand of een visspeer.

Naar Nederland

Het KNIL was er vooral op berekend binnenlandse vijanden te bestrijden. Tegen de buitenlandse agressor Japan was het totaal niet opgewassen. De Tweede Wereldoorlog en de eerste

jaren van de dekolonisatie zijn het onderwerp van zaal 2.

Met behulp van filmbeelden en krantenknipsels wordt de periode tussen 1942 (de inval van de Japanners) en 1951 (vertrek van de Molukkers naar Nederland) belicht.

De Japanners trachtten de Indonesiërs voor zich te winnen en traden hard op tegen de Nederlanders en de Molukkers, die ze als handlangers van de Nederlanders zagen. Na de overgave van Japan en het uitroepen van de onafhankelijkheid door Soekarno en Hatta, probeerde de Nederlandse regering haar gezag in Indonesië te herstellen. Die pogingen, waarvan onder andere het instellen van de Verenigde Staten van Indonesië deel uitmaakte, mislukten.

De Molukkers probeerden door het uitroepen van de Republiek Maluku Selatan (RMS) in 1950 buiten de greep van Djakarta te blijven. Tevergeefs. Het gevolg was een guerilla-oorlog tussen Molukkers en de Indonesiërs. In die situatie voelde de Indonesische regering er niets voor om de 4000 Molukse KNIL-militairen vrij te laten die nog in kampen zaten. Immers, zij zouden zich direct bij de opstandelingen aansluiten. De Nederlandse regering besloot toen tot een tijdelijke maatregel: de militairen en hun gezinnen zouden voor een korte periode naar Nederland moeten

MOLUKKERS

WIE ZIJN ZE EIGENLIJK?



Stichting Bureau  Inspraakorgaan

vertrekken. Duizenden Molukkers werden op schepen overgebracht naar Nederland, waar ze te horen kregen dat ze ontslagen waren uit het leger. Werkloos kwamen ze in kampen terecht, ver van hun vaderland.

Koffers en legerkisten getuigen van die verhuizing. De Molukkers werden ondergebracht in twee voormalige kampen uit de Duitse tijd: Westerbork (omgedoopt tot woonoord Schattenberg) en Vught (omgedoopt tot woonoord Lunetten). Een tussenzaal is ingericht als een kamer uit het kamp Lunetten. Opvallend is dat er geen eigen kookgelegenheid was: het kazerneleven ging in zekere zin gewoon door.

Al spoedig werd duidelijk dat het tijdelijk verblijf in Nederland langer zou gaan duren dan verwacht. Tevergeefs voerden de Molukkers strijd voor hun onafhankelijkheid en terugkeer. Tegelijkertijd probeerde de Nederlandse regering de Molukkers op te laten gaan in de Nederlandse samenleving.

De volgende grotere zaal geeft de geschiedenis van de Molukkers in Nederland vanaf de jaren 60 weer. Het is de tijd waarin de president van de RMS, Soumokil, geëxecuteerd werd, en waarin Molukse jongeren harde protestacties gingen voeren in Nederland. In de jaren zeventig werd dit verzet steeds radicaler met de acties in De Punt en Bovensmilde als gevolg.

Na deze periode van radicalisering is er nu, volgens de samenstellers van de expositie, meer samenwerking maar ook meer verdeeldheid. Soms is er sprake van een geslaagde emancipatie, soms echter ook van problemen als verslaving en werkloosheid. In deze zaal ook aandacht voor successen van Molukse sporters als Tahamata, Latuheru, Timisela en Pelupessy en de muziek van de band Massada.

En daarmee zijn we aan het einde van de permanente expositie gekomen. Het is echt een klein museum en een kleine expositie. De tijdelijke wisseltentoonstelling (nu over religie) hebben we overgeslagen.

Wat kun je er mee in je lessen?

Een bezoek aan het Moluks Historisch Museum is de moeite waard als je in je lessen aandacht aan de problematiek van de Molukkers hebt besteed. Enige voorkennis is een vereiste voor een zinnig bezoek.

Een bezoek lijkt ons vooral nuttig voor leerlingen die voor een scriptie of iets dergelijks informatie over dit onderwerp nodig hebben. Het museum beschikt over een bibliotheek, waarvan op afspraak gebruik gemaakt kan worden. Normaal is het museum pas om 13.00 uur geopend, maar eventueel kan er al vanaf 10.00 uur gebruik gemaakt worden van de bibliotheek.

In het museum zijn vier museumkranten te koop die nader ingaan op de onderwerpen in de verschillende zalen: *Herinneringen aan de Molukken*, *Een onzeker bestaan*, *De woonoordperiode* en *Op zoek naar een eigen plek*. De kranten samen kosten f3,50. Daarnaast zijn er verschillende video's te koop over de Molukse geschiedenis en het boekje *Molukkers in Nederland* (f12,50).

Openingstijden: Dinsdag t/m zondag van 13.00 - 17.00 uur.
Volwassenen betalen f4,50 entree, kinderen (tot 12 jaar) en groepen drie gulden.
Het adres van het museum:
Kruisstraat 313, 3507 LJ Utrecht,
tel. 030-2367116.